

# μάσκα

Τετάρτη, 8 Αυγούστου 2012  
10:36 πμ

## Σημασία

### Μάσκα

**1.** αντικείμενο ειδικά κατασκευασμένο που χρησιμοποιείται για την κάλυψη του προσώπου ή ορισμένων τμημάτων του, έτσι ώστε αυτό να αλλάζει μορφή ή γενικά να μην αναγνωρίζεται· (πρβ. προσωπίδα): *Φοράω μάσκα* . *Δεν πρόκειται να σε γνωρίσω, αν δε βγάλεις τη μάσκα που φοράς. Οι μάσκες των ηθοποιών του αρχαίου θεάτρου. Κωμική / τραγική μάσκα* . || *Νεκρική μάσκα* , ομοίωμα του προσώπου του νεκρού.

**2.** αντικείμενο ειδικά κατασκευασμένο που καλύπτει το πρόσωπο ή ορισμένο τμήμα του και:  
**α.** το προστατεύει από κτ.: *μάσκα του βατραχανθρώπου / του κολυμβητή. Χειρουργική / ιατρική μάσκα* . *Αντιασφυξιογόνες μάσκες*.  
**β.** διοχετεύει κτ.: *μάσκα οξυγόνου / αιθέρα*.

**3.** καλλυντικό για την περιποίηση του δέρματος ειδικό για το πρόσωπο, για το λαιμό ή για τα μαλλιά: *μάσκα ομορφιάς*. || (επέκτ.) για διάφορα φυσικά προϊόντα που χρησιμοποιούνται με τον ίδιο τρόπο: ~ *με μέλι και αυγό*.

**4.** για το μπροστινό προστατευτικό τμήμα διάφορων πραγμάτων: *Η ~ του αυτοκινήτου*. || (ναυτ.): *Η ~ του πλοίου*, τα πλευρά της πλώρης.

**5.** (μτφ.) για προσποιητή συμπεριφορά: *Μία ~ αδιαφορίας κάλυπτε την ταραχή του. ΦΡ βγάζω τη ~ από κτ.*, τον κάνω να δείξει τον πραγματικό του εαυτό.

Λεξικό της κοινής νεοελληνικής

## Συνώνυμα

### Προσωπείο

Η μάσκα του θεάτρου και γι' αυτό την λέξη χρησιμοποιούμε και υπο μεταφορική έννοια.  
ΦΡ: **υπο το προσωπείο του φίλου με επροδωσε**. Δηλ. παριστάνοντας μου το φίλο.

### Μουτσούνα

Συνήθως μάσκα της αποκριας.

### Κουκουλα

Όργανο των δωσιλόγων, δημίων κα άλλων αναλογων ευηπολήπτων προσώπων.

## Εγκυκλοπαιδικά

Έχει τις αρχές του στον τοτεμισμο. Πηρε και αποτρεπτικο χαρακτηρα. Ο μινωταυρος ηταν ιερας του λαβυρινθου με μάσκα ταυρου. (μάσκαρας ίσως συγγενευει με το μοσχαρας ( βλ. κατωτερω)

Ειχε σχεδον υποχρεωτικη χρήση στο αρχαίο θεατρο.

Φοριωταν ολοχρονικis από τις κυράδες της Βενετίας για να μπορουν να κανουν τις βρωμοδουλιες τους ινκογκιτο.

Είχε σχεδόν υποχρεωτική χρήση στο αρχαίο θέατρο.

Φοριώταν ολοχρονικώς από τις κυράδες της Βενετίας για να μπορούν να κάνουν τις βρωμοδουλιές τους ινκογκίτο.

Το φορέσαν οι δωσιλογοί της κατοχής (ως κουκουλα)

Το φορούν οι περισσότεροι ηρωές των παιδικών έργων κινηματογράφου, Μπατμαν, Σπιντερμαν, κλπ.

## Ετυμολογία:

- **προσωπείο**

πρόσωπο < προς και ωψ οπος= μάτι

- **μάσκα**

από το λατινικό *masca* = μάγισσα, στρίγκλα.

- **μουτσούνα**

μεσν. μούτσουνα (= πρόσωπο) (πβ. χονδρό-μουτσούνα Πουλολ. 106) < βενετ. *musona*.

- **μούτσουνο τό,**

πρόσωπο\* μεσν. μούτσουνον

Από το βενετ. *Musona* και Ιταλ. *Muzo* = ρυγχος ζώου.

Φρ. Τιμή στα μούτσουνά (αναλογία της γνωστής «με το συμπαθειο»)

Λογ. «'Αρβανίτη μέτυσε».

'Αν. Μέτυσε, — άφερμι, είδες; ίστέ τώρα γίνεται άναφορά, (τιμή στα μούτζουνά σου) «Κηρικόν είπε 'Αρβανίτη έφαε κουράδια, 'Αρβανίτη είπε να φάς έσύ, —τί έγραψες;

Δημ. Βυζαντίου - Βαβυλωνία 9398.44 [46]

## Ξενόγλωσσα

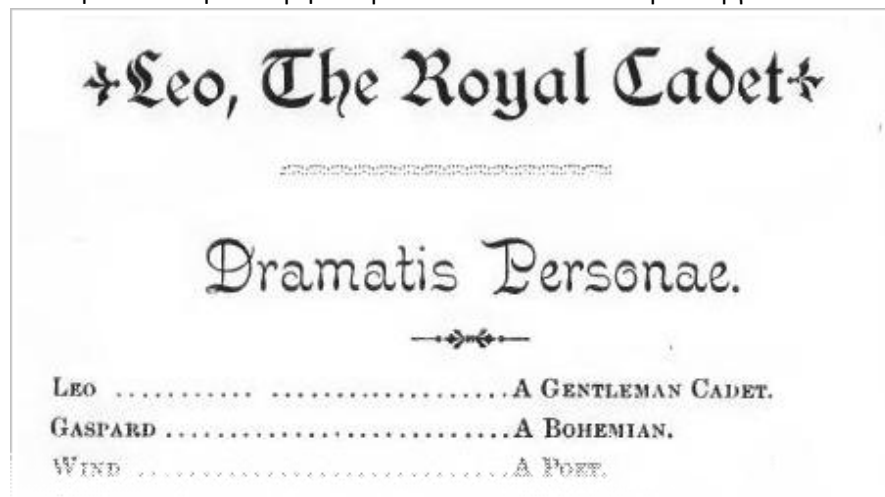
Λατινικά *persona*

πληθ. *Personæ*

DRAMATIS PERSONÆ

Τα πρόσωπα του Δράματος

Επικεφαλίδα στη διανομή των ρόλων στα παλαιά θεατρικά έργα.



Ιταλικά *maschera*

*ballo in maschera* [Χορός μεταμφιεσμένων του Giuseppe Verdi](#),

Αγγλικά *mask*

Γαλλικά *masque*

(bal masquée)

## Εικόνες



Μικρό δείγμα μασκών παρακάτω.



ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΗ

Ανωνυμία και διασκέδαση



ΝΕΚΡΙΚΗ

Διατήρηση των χαρακτηριστικών. Αυτή είναι του Ατρέα.<sup>α</sup>



ΑΝΤΙΑΣΦΥΞΙΟΓΟΝΑ

Στόν καιρό Χημικού Πολέμου, αλλά και σε εργοστάσια.



ΚΑΤΑΔΥΣΕΩΝ

Υποβρύχιο ψάρεμα.



ΘΕΑΤΡΟΥ ΚΩΜΙΚΗ

Η κωνική διαμόρφωση του στόματος χρησίμευε σαν χωνί-μεγάφωνο στο θέατρο.



ΣΙΔΗΡΟΥΝ ΠΡΟΣΩΠΕΙΟΝ

Μυστικότητα εμφάνισης.



ΘΕΑΤΡΟΥ - ΤΡΑΓΙΚΗ



Μεσαιωνική του γιατρού της πανούκλας<sup>β</sup>



- α) Πάσα ομοιότης με τον Μπάρμπα-Γιώργο είναι συμπτωματική  
β) οι άνθρωποι που κουβαλούσαν τους νεκρούς του «Μαύρου Θανάτου» λέγονταν πισσικαμόρτοι και φορούσαν και αυτοί αυτές τις μάσκες. Έτσι το μορτής (βλ. παρ «Οι μόρτες» στο δημοσίευμα μου «[Τι χολέρα, τι πανούκλα](#)» ) είναι συνώνυμο που μασκαράς.

<Δημοσιεύματα>

## Φράσεις

**Υπό το προσωπίο του συμμάχου:** δήθεν ως σύμμαχος

**Έχουμε τον καιρό στη μάσκα :** ο άνεμος μας χτυπά μια από τις παρειές του πλοίου δηλ λοξά στην πλώρη.

## Παραγωγή

**Μασκαράς:** Συνώνυμο του απατεώνας, κατεργάρης, μπαμπέσης, μαγαμπόντης. Την λέξη έχουν οικειοποιηθεί και οι Τούρκοι αυτουσια [maskara](#)

Ο Εμμ. Κριαράς δεν αναφέρει την μάσκα αλλά τον μασκαρά  
μασκαράς ο' μασχαράς' μοσχαράς.

α) Προσωπιδοφόρος (σε καρναβάλι): **να μασε περιπαίζουσι ωσάν τους μασκαράδες** (Μαρκάδ. 454)·

β) γελωτοποιός: **Παιγνίδια είχαν 'ρίφνητα και μοσχαράδες τόσους** (Θησ. Ζ [1053]).

Ετυμολογία: [**<βεν. - παλαιότ. ιταλ. *màscara* + κατάλ. -άς, αν όχι <βεν. imascarà «μασκαρεμένος»' πβ. και τουρκ. *maskara* - mashaara. Ο τ. μασχ-, καθώς και τ. μοσκ-, στο Du Cange. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.]**

**Μασκαρεμένος** παλ καθ. Μεταμφιεσμένος απ' όπου και **χορός μεταμφιεσμένων μασκαράτα**

**Μασκαραλήκια** Οι συμπεριφορά και οι ενεργειες του μασκαρα. Γελοιότητες.

**μασκέ** = και **μπαλ μασκε** :: χορος μεταμφιεσμενων

**προσωπιδοφόρος**= μασκοφόρος

## Μασκοφόρος

Ψευδώνυμο παλαιστή ελευθέρας παλης (κατς) της δεκαετίας του 1960. Ο Μασκοφόρος ήταν ο αιώνιος αντίπαλος και "εχθρός" του Ανδρέα Λαμπράκη.



ΚΑΠΩΣ ΕΤΣΙ ΗΤΑΝ Ο ΜΑΣΚΟΦΟΡΟΣ



Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ ΕΚΤΟΣ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Ο μόνος γενειοφόρος της εποχής του που δεν ήταν παππάς!

## Τεχνη

διάσημοι μασκοφόροι του κινηματογράφου



Ο "V", ένας αναρχικός μασκοφόρος επαναστάτης, ξεκινά ένα περίτεχνο σχέδιο, μία βίαιη και "θεατρική" εκστρατεία με στόχο να ρίξει την κυβέρνηση.

Βασισμένο στο ιστορικό γεγονός της συνομοσίας της πυρίτιδος



Ο ΖΟΡΡΟ



ο μπατ μαν ο ανθρωπος νυχτεριδα



ο άνθρωπος αράχνη ή spiderman



**Ο άνθρωπος με το σιδηρούν προσωπίον**  
**Ποίηση**

. Οι στίχοι του «Γκρέκο **Μασκαρά**» από τον Γιάννη Μηλιώκα:

Τσίρκο, παράγκα, φίρμα γκρέκα  
τέμπο, μουργέλα, αγγαρεία  
γκράντε μαέστρο καλαμπόρτζο  
ράτσα μπαρούφα, ομελέτα, ιστορία  
γκράντε μαέστρο καλαμπόρτζο  
ράτσα μπαρούφα, ομελέτα, ιστορία

Μασκαρά, γκρέκο μασκαρά  
μασκαρά, γκρέκο μασκαρά

Μάτσο αμάκα καπιτάλε  
σκάρτο, τανάλια, πολιτσία  
φράγκο, ρεζέρβα, φαλιμέντο  
περκέ μαντζάρε σοσιαλίστ' ε κομπανία  
φράγκο, ρεζέρβα, φαλιμέντο  
περκέ μαντζάρε σοσιαλίστ' ε κομπανία

Μασκαρά, γκρέκο μασκαρά...

Σβέλτα, μαντόνα, μανιβέλα  
φρένο, στραπάτσο, καραμπόλα  
μόδα, καβάλα, ντόλτσε βίτα  
τρόμπα, φιγούρα, σαχλαμάρα κι άρπα-κόλλα

## Όπερα

Ο Χορός Μεταμφιεσμένων (ιταλ.: Un ballo in maschera) είναι μια όπερα σε τρεις πράξεις σε μουσική του **Τζουζέπε Βέρντι** και λιμπρέτο του Αντόνιο Σόμα, που πρωτοπαρουσιάστηκε στο θέατρο Απόλλο της Ρώμης, στις 17 Φεβρουαρίου 1859.

Το θέμα της όπερας βασίζεται στη δολοφονία του Γουσταύου Γ', βασιλιά της Σουηδίας, αν και δεν είναι ιστορικά ακριβής. Λόγω του πολιτικά ευαίσθητου θέματος της όπερας, η λογοκρισία της εποχής ζήτησε από τον Βέρντι να κάνει πολλές αλλαγές στο έργο.

## Μυθιστόρημα



Το "Σιδηρούν Προσωπείον", γνωστό και ως "Ο Άνθρωπος με τη Σιδερένια Μάσκα", αποτελεί το τελευταίο μέρος του ιστορικού μυθιστορήματος του Αλέξανδρου Δουμά "Ο Υποκόμης της Βραζελόνης", που εκδόθηκε σε σειρές το διάστημα 1847-1850. Η υπόθεση του έργου βασίζεται σε ιστορικά γεγονότα, τα οποία αποτελούν μονάχα τη βάση του έργου, ενώ η πλοκή είναι προϊόν της φαντασίας του συγγραφέα.

Σιδηρούν προσωπείον (L' homme au masque de fer). Μυστηριώδες πρόσωπο φυλακισμένο από το 1679 στο φρούριο Πινιερόλ, το 1694 στο νησί της Αγίας Μαργαρίτας και τέλος στη Βαστίλη όπου και πέθανε το 1703. Είχε υποχρέωση να καλύπτει το πρόσωπό του με προσωπίδα από μαύρο βελούδο (και όχι από σίδηρο όπως θεωρούσαν). Διαδόθηκε ότι ήταν ο έφορος Φουκέ ή ο δίδυμος αδελφός του Λουδοβίκου ΙΔ κ.α. Τελικά αποδείχθηκε ότι επρόκειτο για τον κρατικό γραμματέα Ματτιόλι ο οποίος είχε κατηγορηθεί για προδοσία και είχε συλληφθεί κατά διαταγή του Λουδοβίκου.

Βλ. και 77.128 "Ποιος ήταν ο άνθρωπος με το Σιδηρούν Προσωπείο;"



## Το θεατρο στη Ρωμη

Το κοινο ηταν θορυβώδες και απειθαρχο, διεκοπτε συχνα το εργο με δικές του και άξεστες κοροϊδίες και που συχνά δεν έπαιρνε καν είδηση πως το έργο είχε τελειώσει.

Πράγματι το έργο τέλειωνε με ένα **nunc plaudite cives**, μ' άλλα λόγια λέγοντας «εδώ χειροκροτάνε».

Οι ηθοποιοί ήταν συνήθως Έλληνες σκλάβοι, εκτός απ' τον πρωταγωνιστή που μπορούσε να είναι και Ρωμαίος πολίτης. Ο οποίος όμως, αρχίζοντας την καριέρα του έχανε τα δικαιώματα του πολίτη, όπως συνέβαινε και στη Γαλλία μέχρι τον δέκατο έκτο αιώνα. Οι άνδρες έπαιζαν και τους γυναικείους ρόλους. Όσο το κοινό ήταν περιορισμένο, οι ηθοποιοί αρκούνταν σε μια μικρή χρήση μακιγιάζ, αλλά όταν, τον πρώτο μετά Χριστόν. αιώνα, οι πλατείες έγιναν πολυπληθέστερες, αναγκάστηκαν, για να ξεχωρίζουν τους χαρακτήρες, να καταφύγουν στη χρησιμοποίηση της μάσκας, που ονομαζόταν *persona* από την ετρουσικη λέξη *phersu*. Δηλαδή **dramatis personae** σημαίνει κατά λέξη «οι μάσκες του δράματος». Οι ηθοποιοί που τις ενσάρκωναν φορούσαν κοθόρνους όταν έπαιζαν σε τραγωδία, ενώ στην κωμωδία φορούσαν *soccus*, δηλαδή παπούτσια χωρίς τακούνι.

2035.210

## Βιβλιογραφία

### 2035

Τίτλος: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ

Συγγραφέας: ΙΝΤΡΟ ΜΟΝΤΑΝΕΛΛΙ

Εκδότης:ΘΕΜΕΛΙΟ

Έτος:2008

### 77

Συγγραφέας: ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ

Τίτλος: ΤΑ 20 ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Εκδότης:ΑΡΧΕΤΥΠΟ

Έτος:2009

Θέση:

Copyright© 2012 by Aris Stougiannidis